

Vještačenja u ortopediji

Željko Jovičić

Mr sc. med., ortoped, Zavod za ortopediju, fizikalnu medicinu i rehabilitaciju "Dr Miroslav Zotović" Banja Luka, Bosna i Hercegovina, zeljkorjovicic@gmail.com

Rezime: Ortopedska vještačenja su veoma česta i bitna u sudskim procesima. Ortoped može da vrši vještačenja na sudu u okviru parničnog i krivičnog postupka. Nalaz i mišljenje u ovom kontekstu moraju biti jasni, koherentni i konzistentni. Ljekar kvalifikuje povredu, a sud kvalifikuje djelo. Pri tome mora biti nepristrasan i transparentan. Proficijentan ekspert raspolaže sa potrebnim znanjem, iskustvom i vještinama da bi odgovorio na činjenična pitanja. Timski rad, multidisciplinarnost i umrežavanje znanja su uslovi za uspjeh u ovom odgovornom poslu.

Ključne riječi: Ortopedsko vještačenje, kvalifikacija povreda, umanj enje životne aktivnosti, invaliditet, nadzor rada.

Datum prijema rada: 19. februar 2015.

Datum odobrenja rada: 23. februar 2015.

UVOD

Vještačenja su u svim sudskim postupcima veoma važne procesne radnje. (Mrvić-Petrović, Čirić, & Počuča, 2013.) Medicinska vještačenja su među najčešće zastupljenim u sudskim procesima, a ortopedska vještačenja su među najčešćim medicinskim vještačenjima. Vještačenje kao dokazno sredstvo sud slobodno cijeni na osnovu ocjene svih dokaza (logička kritika suda). Medicinsko vještačenje se određuje kada za utvrđivanje ili ocjenu činjenica treba pribaviti nalaz i mišljenje osobe koja raspolaže potrebnim medicinskim znanjem i vještinom. Sud nema stručno medicinsko znanje, i zato su vještaci značajni i nezaobilazni u sudskom postupku. (Medić, 2014.) Vještačenje se provodi radi odgovora na činjenična pitanja, a nikada prilikom odlučivanja o primjeni pravne norme.

NALAZ I MIŠLJENJE VJEŠTAKA

Pregled sudskog spisa je prvi korak u sudskomedicinskom vještačenju. Potom se pristupa izradi nalaza i mišljenja.

Nalaz i mišljenje vještaka čine jedinstvo, iako se formalno razdvajaju. (Medić, 2014.) Nalaz (zapažanje) je klasično dokazno sredstvo. U njemu se konstatuju bitne činjenice i daju osnovni podaci o predmetu vještačenja. Mišljenje o zapaženom predstavlja specifično pomaganje pri utvrđivanju činjeničnog stanja, ali ne u smislu suđenja. To je stručni sud o utvrđenim činjenicama, i iz njega se vidi na osnovu kojih je pravila struke i nauke izveden određeni zaključak. Nalaz i mišljenje moraju da budu jasni, koherentni i konzistentni. Prilikom rada na slučaju, vještak pokušava da sazna što više detalja priče, otkrivajući istinu na metodičan način. On mora pokušati da drži priču u liniji

i složi hronologiju događaja. On mora koristiti čist, jasan jezik, da bi se izbjegli nesporazumi. Njegova nepristrasnost i transparentnost moraju biti vidljivi svo vrijeme. Potrebno je navesti navike povrijeđenog, kao što su pušenje ili uzimanje lijekova, kao i eventualne operacije i hospitalizacije. Klinički pregled mora biti objektivn, sa testovima, mjerenjima i manevrima koji daju puni uvid u sadašnje stanje povrijeđenog. Samo pouzdano izmjeren i prema tome u brojke pretvoren supstrat može poslužiti kao adekvatan parametar za egzaktnu obradu i poređenje. Ako želimo da kvantitativno definišemo neki supstrat, pojavu ili promjenu, ili ako pratimo neki proces, najprije moramo odrediti relevantne, mjerljive parametre. U svakodnevnoj kliničkoj praksi, takvih primjera ima mnogo, od jednostavnog mjerenje težine, tjelesne temperature, do hematoloških i biohemijskih pretraga. U svim tim slučajevima neki parametar se izražava brojem, mjeri se određenim jedinicama, što omogućava utvrđivanje stanja promjene ili toka nekog procesa, i dozvoljava poređenje sa drugim procesima i pojavama. Međutim, brojna stanja u kliničkoj medicini nisu za sada mjerljiva, i ne mogu se definisati osim kvalitativno, na osnovu subjektivne procjene i iskustva. Stanje povrede, rane ili preloma, prosuđuje se na osnovu kliničkog i rentgenskog nalaza, a tačnost mišljenja zavisi od iskustva kliničara. Dakle, problem kvantifikacije otvorenih sistema i multifaktorijelno uslovljenih procesa sa neodređenim brojem stepeni slobode je jako težak za rješavanje.

U ortopediji, kada se ispituje određeni dio tijela (npr. slomljeni lakat), potrebno je uraditi što više testova da bi se dobilo što više informacija. Pri tome je korisna komparacija sa drugom, zdravom stranom tijela. Problem ponekad nastaje kada patološko stanje prelazi granicu aksijalnog i

za stručnu istinu. Američka akademija ortopedskih hirurga (AAOS) ima svoj Program za profesionalnu usklađenost (Professional Compliance Program), koji vrši nadzor nad iskazima svojih članova u procesu sudskog vještačenja, te sankcionišu neodgovarajuća svjedočenja. Jedan od standarda profesionalizma (SOPs) odnosi se na ortopede sudske vještace (Orthopaedic Expert Witness Testimony). Načela ovog standarda su:

- Biti istinoljubiv.
- Biti fer i nepristrasan.
- Slijediti generalno usvojene standarde.
- Prezentovati sve nalaze.
- Imati adekvatno znanje.
- Ne predstavljati lažno svoju akreditaciju ili iskustvo.
- Ne stavljati novčanu nagradu iznad objektivnosti. (AAOS, 2002.)

ZAKLJUČAK

Svijet sudskomedicinskih vještačenja može biti medicinski koristan za povrijeđenog, a u isto vrijeme odgovoran posao i neodoljiva i interesantna medicinska vježba za eksperta. Dobro urađena ekspertiza sadrži tačne medicinske informacije i osiguravaju objektivne i jasne odgovore na pitanja u vezi sa slučajem. Umjetnost i nauka medicine, zajedno, prosipaju svjetlo u areni socijalne pravde.

Kao ambiciozni ljekari, još od fakulteta, sada već sa prepunjenim kurikulumom, uključivši neke aspekte ovog tipa medicine u isti, učimo se kako primijeniti medicinsku nauku preko zaštićenih granica bolnica, biblioteka, operacionih sala i ambulanti. Edukacija nas čini kompetentnim za saradnju sa sudom. (Sullivan, 2006.)

Da bismo postali još objektivniji u vještačenjima, potrebno je da usvojimo zajedničke kriterijume i parametre,

te tako riješimo problem kvantifikacije u praksi. Da bismo bili odgovorniji u ovom poslu, potrebno je da poštujemo etički kodeks, usvojimo standarde profesionalizma i formiramo nadzorna tijela u okviru strukovnih udruženja.

LITERATURA

- AAOS. (2002.). *Orthopedic Expert Opinion and Testimony*.
- Banović, D. (1998.). *Tramutologija koštano-zglobnog sistema. Drugo dopunjeno izdanje*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Bradić, V. (2013.). Terminološke zablude u vještačenju neimovinske štete. *Šesti simpozijum Hrvatske liječničke komore*. Zagreb.
- Medić, D. (2014.). Značaj vještačenja u parnicama za naknadu nematerijalne štete. *Casopis Vještak*, 19-28.
- Mrvić-Petrović, N., Ćirić, J., & Počuća, M. (2013.). *Medicinska vještačenja u krivičnom i paričnom postupku*. Vojnosanitetski preglad. Beograd.
- Nikolić, D. (2003.). *Ratne povrede ekstremiteta*. Vojnosanitetski preglad br. 5. Beograd.
- Savić, S. (n.d.). *Veštačenje telesnih povreda*. Retrieved from www.ius.bg.ac.rs
- Sullivan, J. (2006., Jul). The medici-legal expertise: Solid medicine, sufficeient legal and measure of common sense. *McGrill Journal of Medicine*, 9(2):147-151.
- Vlajnić, Z. (1993.). Hirurško zbrinjavanje ratnih povreda ekstremiteta. *Kongres o funkcionisanju zdravstvene i sanitetske službe u uslovima rata 1991.-1992. godine* (p. 129.). Banjaluka: Grafika.
- Vukašinović, Z. (2002.). *Opšta ortopedija*. Beograd: IOHB "Banjica" Beograd.

Expertise In Orthopaedics

Željko Jovičić

Abstract: Orthopaedic expertise are very common and important in the court proceedings. Orthopedic surgeon can perform orthopaedic expertise in the court during misdemeanor and criminal proceedings. Medical findings and opinions in this context should be clear, coherent and consistent. The doctor qualifies violation, and the court qualifies crime. He must be impartial and transparent at the same time. Proficient expert has the necessary knowledge, experience and skills to answer to factual questions. Teamwork, multidisciplinary and networking of knowledge are the conditions for success in this responsible job.

Key words: Orthopaedic expertise, injury kvalification, impaired life activities, invalidity, supervision of work.